

OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH
C e n t r e f o r E a s t e r n S t u d i e s

Rosyjski gaz dla Europy

WARSZAWA PAŹDZIERNIK 2006

ROSYJSKI GAZ DLA EUROPY

Agata Łoskot-Strachota

1. Produkcja i eksport rosyjskiego gazu / 2

Diagram 1. Produkcja i eksport rosyjskiego gazu

Schemat 1. Struktura sprzedaży rosyjskiego gazu

Diagram 2. Najważniejsi odbiorcy rosyjskiego gazu

Diagram 3. Szlaki eksportu rosyjskiego gazu do Europy

Mapa 1. Szlaki eksportu gazu rosyjskiego

Mapa 2. Udział poszczególnych dostawców w imporcie gazu w Europie

2. Inwestycje zagraniczne Gazpromu / 7

Mapa 3. Zrealizowane inwestycje z udziałem Gazpromu w Europie (stan na 1 lipca 2006)

3. Planowana ekspansja Gazpromu / 9

Mapa 4. Plany ekspansji Gazpromu w Europie Środkowo-Wschodniej

Wnioski / 11

Aneks / 12

Tabela 1. Najważniejsze inwestycje Gazpromu na obszarze WNP

Tabela 2. Najważniejsze inwestycje Gazpromu na obszarze nowych państw członkowskich UE

Tabela 3. Najważniejsze inwestycje Gazpromu na obszarze UE-15

Tabela 4. Najważniejsze inwestycje Gazpromu na obszarze państw kandydujących do UE

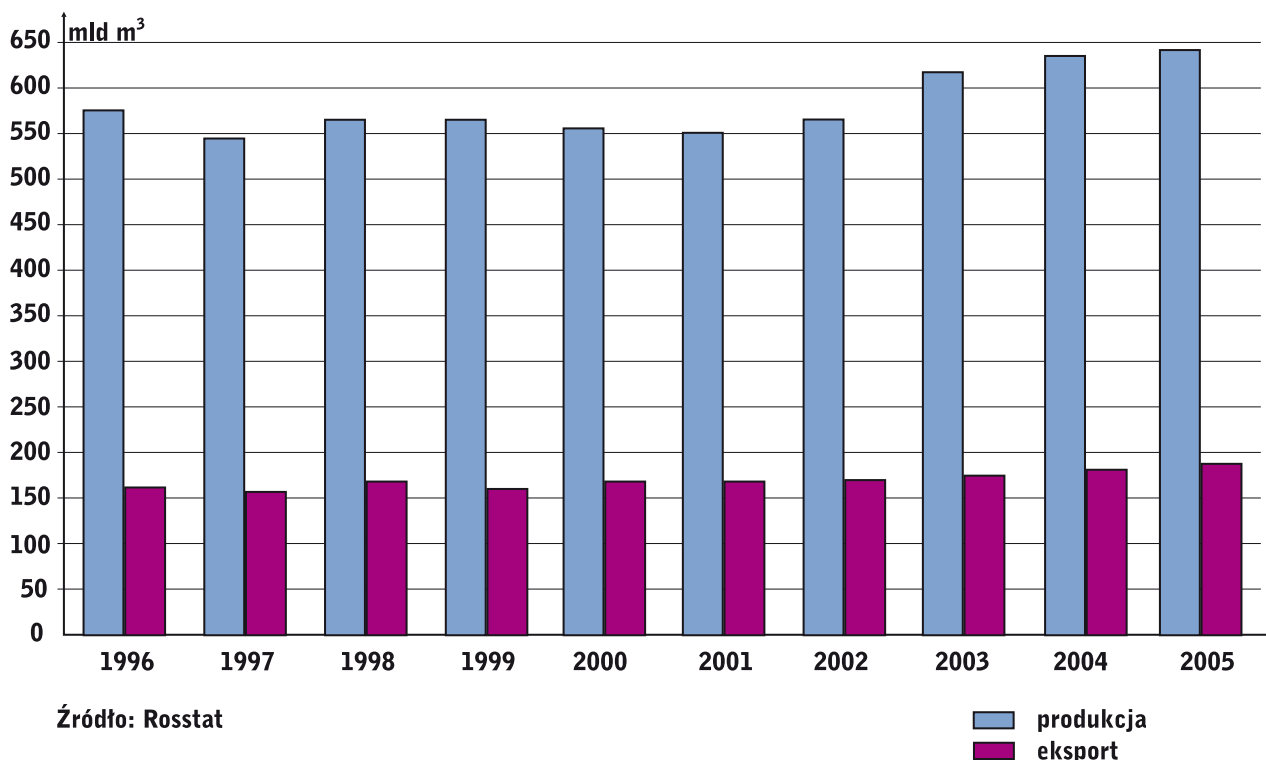
Tabela 5. Najważniejsze inwestycje Gazpromu na obszarze innych państw świata

1. Produkcja i eksport rosyjskiego gazu

Wydobycie gazu ziemnego w Rosji utrzymywało się w ostatniej dekadzie na względnie stałym poziomie – jedynie w ostatnich trzech latach odnotowano niewielki wzrost produkcji surowca (patrz diagram 1). W związku z dużym stopniem wyeksploatowania obecnie użytkowanych zasobów i brakiem znaczących inwestycji w nowe, w najbliższych latach najprawdopodobniej utrzyma się stały poziom wydobycia gazu lub dojdzie do spadku poziomu produkcji.

Analogicznie jest w przypadku eksportu gazu – od kilku lat utrzymuje się on na poziomie ok. 180 mld m³ (patrz diagram 1)¹. Gazprom zapowiada jednak w najbliższych latach wzrost eksportu surowca - przede wszystkim do krajów europejskich z którymi ma podpisane długoterminowe umowy na dostawy. Dlatego też, aby wypełnić swe zobowiązania kontraktowe wobec zachodnich partnerów, rosyjski monopolista gazowy zmuszony jest do poszukiwania dodatkowych źródeł gazu w Azji Centralnej. Gazprom dąży do utrzymania pełnej kontroli nad eksportem surowca z tego regionu i niedopuszczenia producentów centralnoazjatyckich do bezpośredniej sprzedaży swojego gazu na rynkach europejskich.

Diagram 1. Produkcja i eksport rosyjskiego gazu

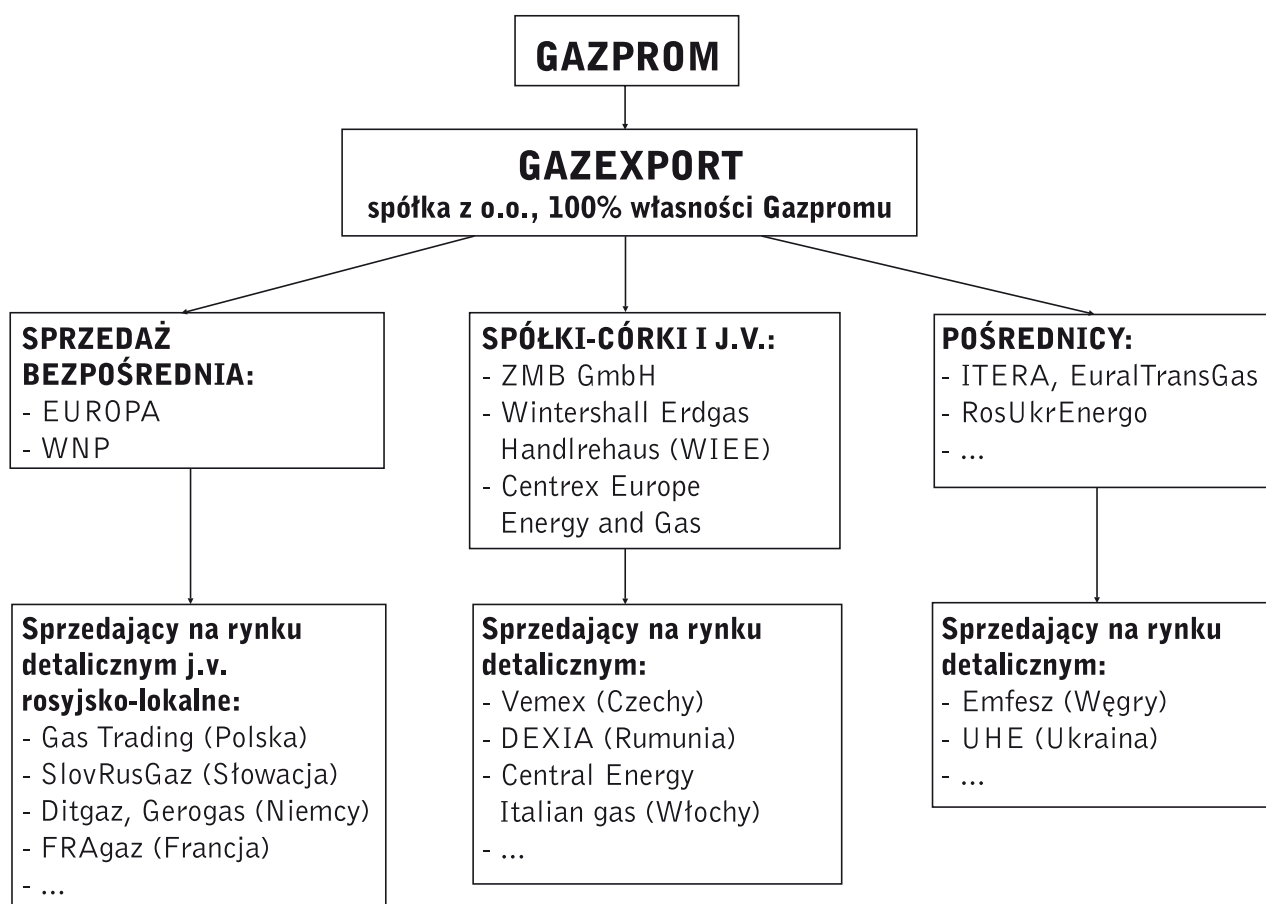
Eksport gazu ziemnego odbywa się wyłącznie za pośrednictwem Gazpromu (patrz schemat 1). Istnieją trzy podstawowe sposoby sprzedaży przez Gazprom rosyjskiego gazu za granicę:

- bezpośrednio;
- za pośrednictwem spółek-córek Gazpromu i *joint-ventures* z lokalnymi przedsiębiorstwami (takimi jak niemieckie ZMB czy austriackie Wintershall);
- za pośrednictwem firm tradingowych, formalnie niepowiązanych własnościowo z Gazpromem, zarejestrowanych w tzw. rajach podatkowych (takimi firmami były ITERA i EuralTransGas, a obecnie jest RosUkrEnerg).

¹ Dane za: Rosstat, *Rosyjski rocznik statystyczny z lat 2002–2005*.

Na rynkach państw–odbiorców sprzedają rosyjskiego surowca zajmują się zazwyczaj spółki związane z Gazpromem bezpośrednio – jak *joint-ventures*, w których rosyjski monopolista ma pakiety akcji (taką spółką był na rynku polskim Gas Trading, na słowackim jest SlovRusGaz, a na francuskim FRAgaz) lub pośrednio – jak będący własnością kilku firm powiązanych kapitałowo lub personalnie z Gazpromem Vemex na rynku czeskim czy związany z RosUkrEnergó Emfesz na rynku węgierskim (patrz schemat 1).

Schemat 1. Struktura sprzedaży rosyjskiego gazu

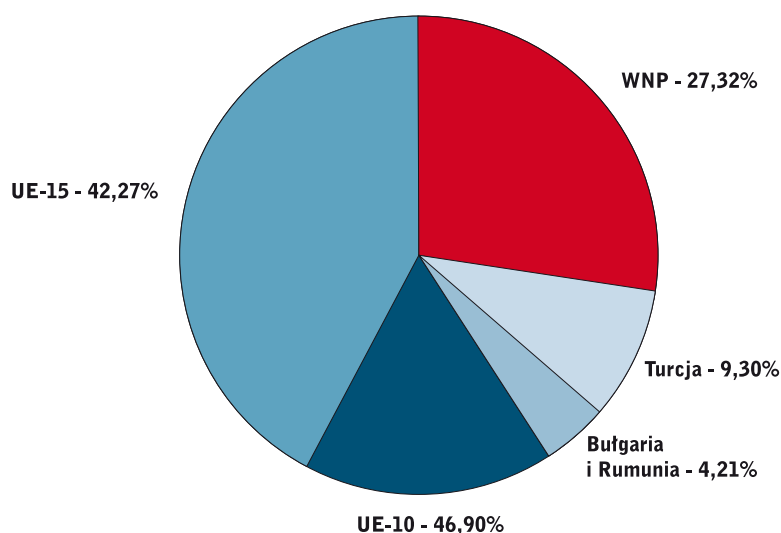
Najważniejszymi odbiorcami rosyjskiego surowca są kraje Unii Europejskiej – w sumie kupują ok. 60% całości eksportowanego gazu, z czego ok. 70% przypada na kraje „starej piętnastki”. Ważną grupę odbiorców stanowią także kraje WNP (ponad 27% eksportu) oraz kandydujące do UE kraje Europy Południowej (13,5%)¹ – patrz diagram 2. Największymi odbiorcami rosyjskiego gazu są w Europie kolejno: Niemcy, Ukraina i Włochy. W chwili obecnej Rosja nie eksportuje gazu ani do krajów Azji Wschodniej, ani do Stanów Zjednoczonych. W związku z istniejącymi ograniczeniami infrastrukturalnymi (wszystkie główne gazociągi eksportowe prowadzą do Europy; brakuje infrastruktury umożliwiającej wysyłanie gazu w postaci skroplonej – patrz mapa 1) w najbliższych latach przeważająca część rosyjskiego gazu będzie w dalszym ciągu sprzedawana głównie do państw europejskich. Najważniejszym szlakiem eksportu rosyjskiego gazu są magistrale biegnące przez Ukrainę, przez które przepływa w sumie ponad 80% rosyjskiego surowca wysyłanego poza obszar WNP² – patrz diagram 3. Na terytorium Ukrainy szlak eksportowy rozgałęzia się na nitkę zachodnią, którą rosyjski

¹ Dane z 2004 r. za: *Natural Gas Information 2005*, IEA.

² Dane z 2005 r. z obliczeń własnych na podstawie: Prime Tass, *Raport roczny Gazpromu z 2005 r.*

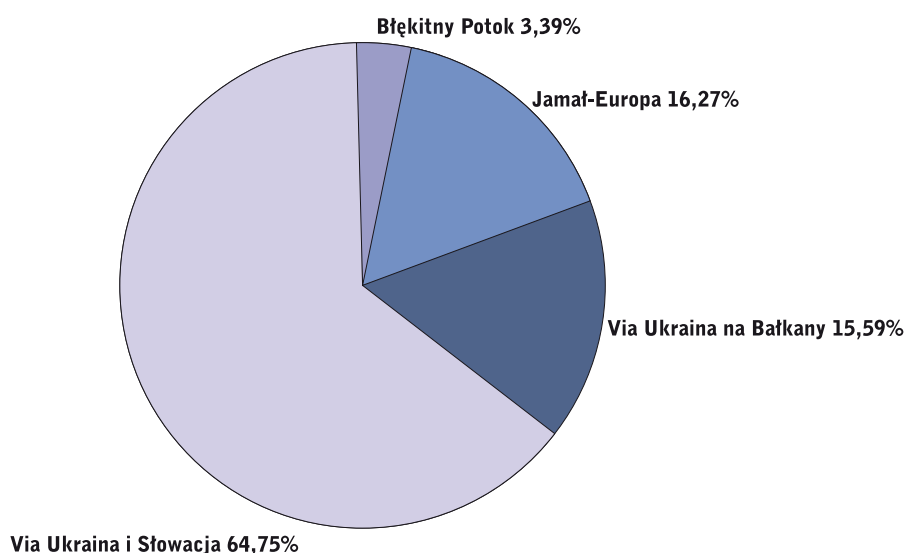
gaz płynie przez Słowację do krajów UE, i południową, zaopatrującą kraje bałkańskie i Turcję (patrz mapa 1). Istnieją dwa inne szlaki eksportu rosyjskiego surowca, jednak oba mają zasadniczo mniejsze znaczenie niż szlak ukraiński: gazociągiem Jamał–Europa Rosja wysyła do krajów UE ok. 15%, a Błękit-

Diagram 2. Najważniejsi odbiorcy rosyjskiego gazu

Źródło: Natural Gas Information 2005, IEA

Diagram 3. Szlaki eksportu rosyjskiego gazu do Europy

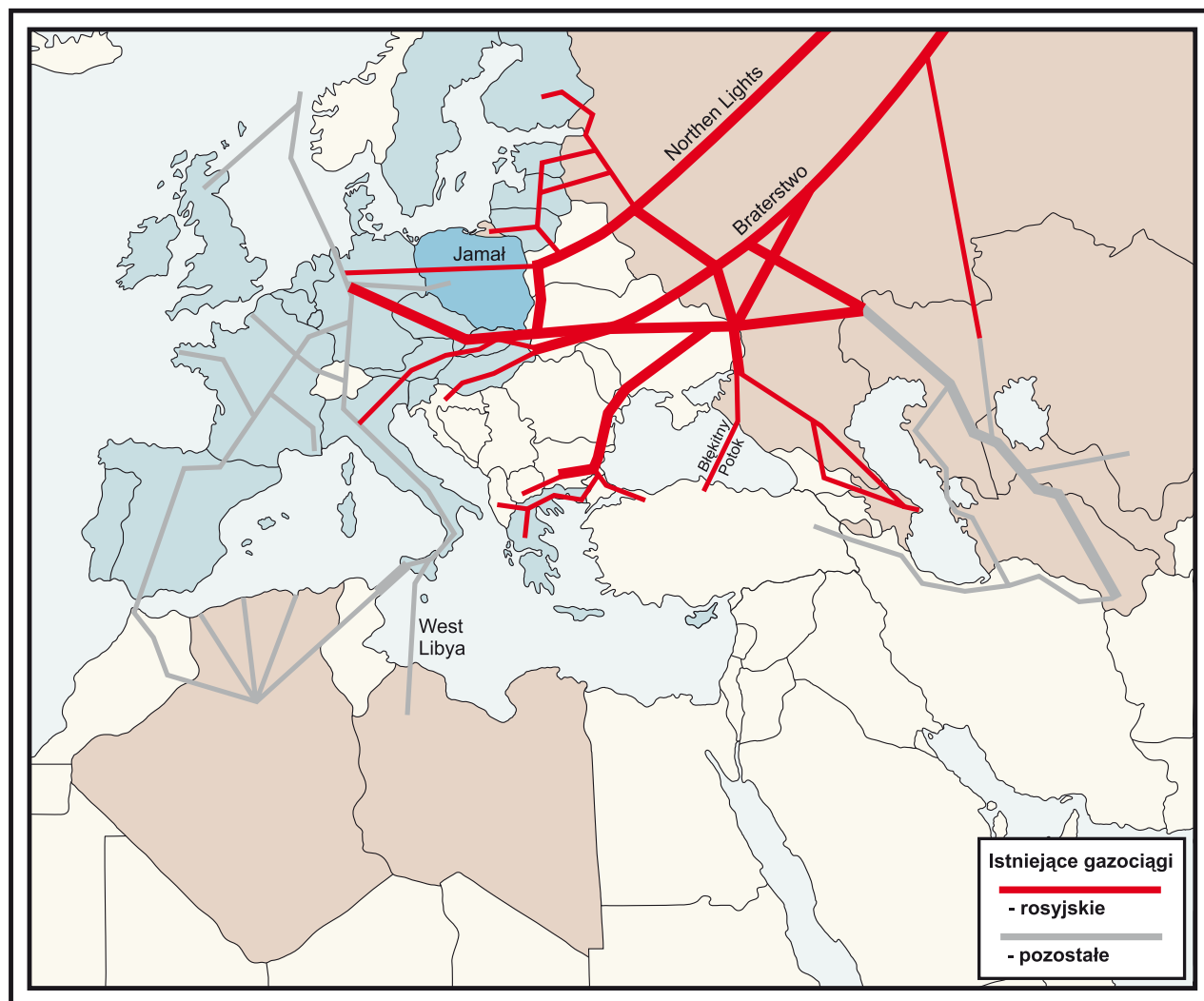
nym Potokiem łączącym Rosję bezpośrednio z Turcją tylko 3,2% swojego eksportu³ (patrz diagram 3). Gazprom dostarcza do krajów Unii Europejskiej ok. 23%⁴ zużywanego tam gazu ziemnego. Wśród

³ Mowa tutaj o eksporcie gazu poza obszar WNP; dane za rok 2005, za agencją Prime Tass i tureckim BOTAS.

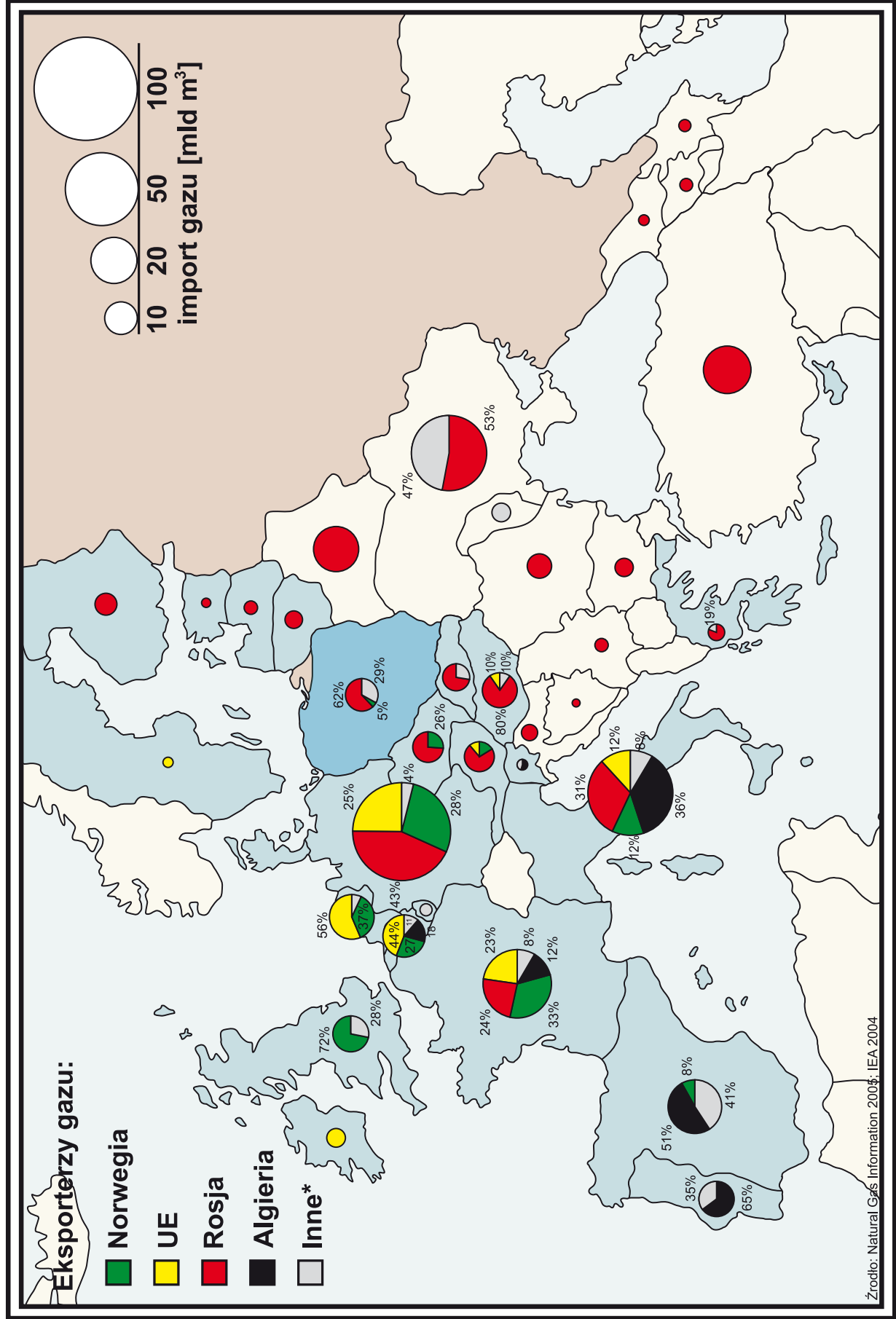
⁴ Dane za: *Natural Gas Information 2005*, IEA.

państw europejskich istnieje duże zróżnicowanie, jeśli chodzi o stopień zależności od importu rosyjskiego gazu – patrz mapa 2. Silnie uzależnione (często nawet w 100% – jak kraje bałtyckie) od importu surowca z Rosji pozostają kraje Europy Wschodniej, Środkowej i Południowej. Kraje Europy Zachodniej mają znacznie lepiej zdywersyfikowane źródła importu gazu: Niemcy będące największym unijnym importerem błękitnego paliwa sprowadzają surowiec także z Norwegii (ok. 30%) i z innych państw UE; wiele innych państw Unii (np. Hiszpania, Holandia) kupują z Rosji minimalne ilości surowca lub nie importują go wcale – patrz mapa 2.

Mapa 1. Szlaki eksportu gazu rosyjskiego

Mapa 2. Udział poszczególnych dostawców w imporcie gazu w Europie

* W przypadku Europy Środkowo Wschodniej jest to gaz z Azji Centralnej transportowany przez rurociągi Gazpromu

2. Inwestycje zagraniczne Gazpromu

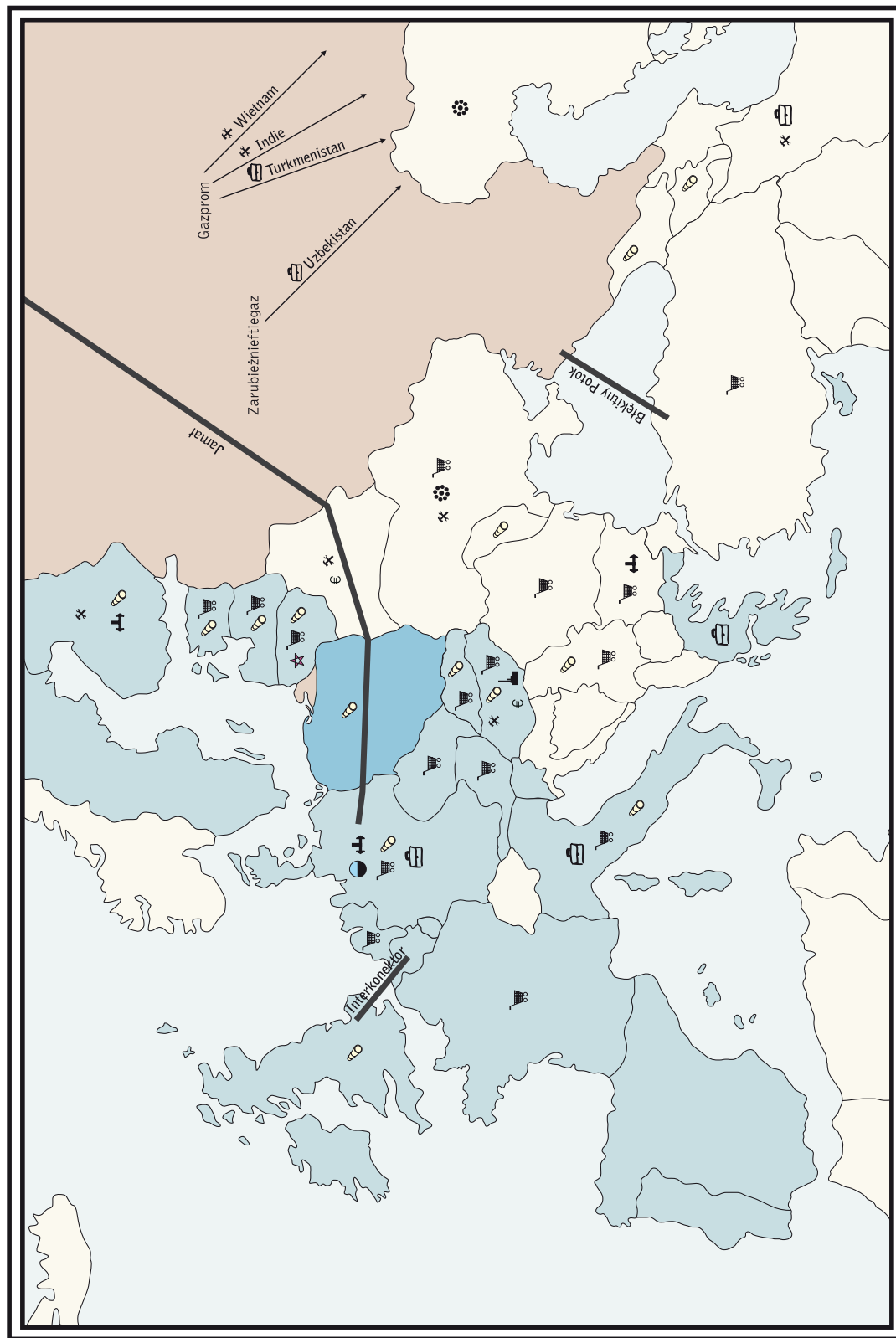
Gazprom jest największym rosyjskim inwestorem zagranicznym. Inwestuje przede wszystkim w Europie, głównie w WNP i krajach byłego bloku komunistycznego, ale także coraz częściej w krajach Europy Zachodniej – patrz mapa 3 oraz tabele 1, 2, 3, 4 (tabele zostały umieszczone na końcu publikacji). Gazprom inwestuje głównie w transport i eksport surowca oraz w coraz większym stopniu w sektor dystrybucji i handlu detalicznego gazem:

- handel gazem – bezpośrednio lub pośrednio (za pomocą spółek-córek i *joint ventures*) inwestycje koncernu w przedsiębiorstwa sprzedające rosyjski surowiec są widoczne we wszystkich krajach Europy Środkowej, Wschodniej, w krajach Bałtyckich, na Bałkanach i w krajach UE (Niemcy, Francja, Austria, Holandia, Finlandia);
- transport i tranzyt gazu – przede wszystkim w ważnych krajach tranzytowych; operatorami gazociągów w państwach Europy Środkowej i na Bałkanach są wprawdzie spółki, w których Gazprom posiada mniejszościowe (lub maksimum 50-procentowe) udziały, ale dzięki odpowiednio sformułowanym statutom tych spółek i „przychylności” lokalnych lobby, których przedstawiciele zasiadają w zarządach spółek, decydujący głos należy do rosyjskiego monopolu;
- dystrybucja gazu na rynkach lokalnych – Gazprom stara się coraz głębiej wchodzić w rynki lokalne; w związku z liberalizacją rynku gazowego UE i koniecznością stopniowego otwarcia na konkurencję zainteresowanie Gazpromu inwestycjami w tej sferze w ostatnim czasie widocznie rośnie, w szczególności w krajach Europy Zachodniej (Niemcy, Włochy, Francja, Wielka Brytania);
- magazynowanie gazu.

Rosyjski monopolista gazowy inwestuje również w produkcję sprzętu do wydobycia i przesyłu gazu, w przetwórstwo, marketing i techniczną obsługę przedsięwzięć gazowych oraz w sektor bankowy (patrz mapa 3 i tabele 1, 2, 3, 4 w aneksie).

Widoczna jest obecność Gazpromu na innych kontynentach – przede wszystkim są to inwestycje w sektorze poszukiwań i wydobycia gazu (*upstream*) w krajach Azji Centralnej, Indiach, Iranie i in. – patrz tabele 1 i 5 w aneksie.

Mapa 3. Zrealizowane inwestycje z udziałem Gazpromu w Europie (stan na 1 lipca 2006)

LEGENDA:

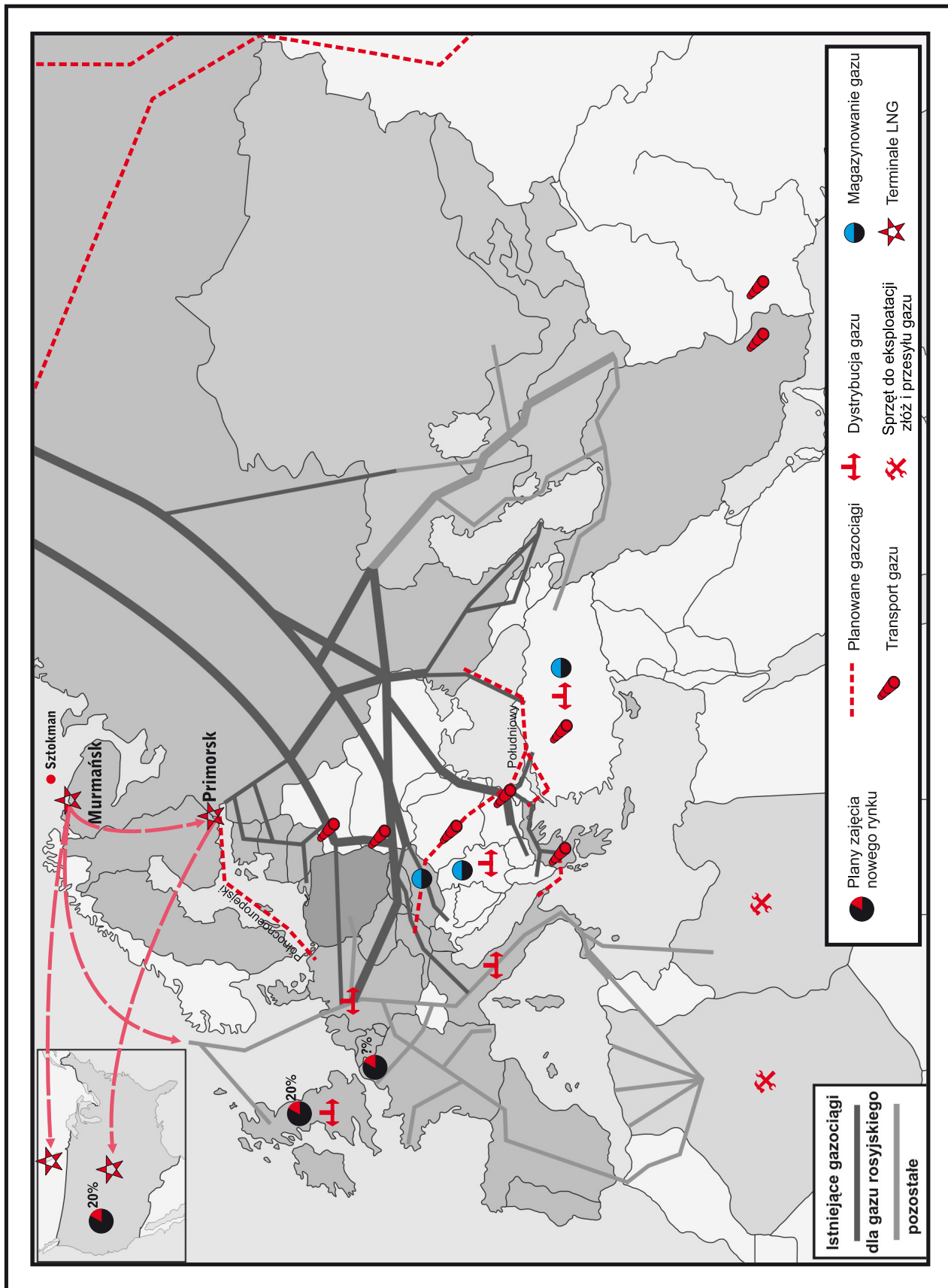
- Handel gazem
- Transport gazu
- Sprzęt do eksploatacji złóż i przesyłu gazu
- Magazynowanie gazu
- Petrochemia
- € Sektor bankowy
- Produkcja energii elektrycznej
- Dystrybucja gazu
- Instytut badawczy
- Marketing i techniczna obsługa przedsiębiorstw gazowych
- Gazociągi

3. Planowana ekspansja Gazpromu

Głównym celem rosyjskiej ekspansji gazowej jest wzmocnienie pozycji Gazpromu w Europie jako najważniejszego eksportera surowca oraz znaczącego inwestora. Aby zrealizować ten cel, Rosja podejmuje w ostatnich latach szereg działań. Najważniejsze z nich to:

- dążenie do realizacji nowych projektów eksportowych, które umożliwiłyby dywersyfikację szlaków dostaw rosyjskich surowców do dotychczasowych odbiorców i wejście na nowe rynki zbytu, m.in.:
 - a) gazociągu północnego – projekt szlaku mającego bieć z rosyjskich złóż gazu (Jużnorusskoje) przez Morze Bałtyckie do Niemiec. Pierwsza nitka gazociągu o przepustowości 27,5 mld m³ ma zostać zbudowana do 2010 r., a docelowa przepustowość 55 mld m³ ma według planów być osiągnięta w 2012 r. Koszt szlaku szacowany jest na 5–8 mld euro. Realizatorem projektu jest spółka Nord Stream, w której udziałowcami są rosyjski Gazprom (51%), niemieckie E.ON Ruhrgas (24,5%) i BASF Wintershall (24,5%). Najprawdopodobniej dołączy do nich holenderska Gasunie. Gazociąg północny ma dostarczać rosyjski surowiec do Niemiec, ale także na nowe rynki Europy Północnej (m.in. do Wielkiej Brytanii). Jednocześnie zmniejszy zależność Rosji od tranzytu przez dotychczasowe kraje tranzytowe (Ukrainę i Białoruś) – patrz mapa 4;
 - b) gazociągu południowego (tzw. Błękitny Potok II) – projekt szlaku mającego dostarczać rosyjski gaz przez Morze Czarne (dzięki poszerzeniu szlaku Błękitny Potok), Turcję do krajów Europy Południowej i Środkowej. W projekcie gotowy jest uczestniczyć rosyjski Gazprom i węgierski MOL. Jego realizacja stworzyłaby Rosji nowy, omijający Ukrainę, szlak eksportu gazu na jej tradycyjne rynki południowoeuropejskie, a także do Europy Środkowej. Jednocześnie umożliwiłaby ograniczenie, a nawet zablokowanie eksportu surowca na rynki europejskie z innych źródeł, przede wszystkim z regionu Morza Kaspijskiego, skąd według planów miałby być transportowany przez Turcję (patrz mapa 4);
- zwiększenie kontroli nad szlakami tranzytu rosyjskich surowców energetycznych przez kraje trzecie (przede wszystkim starania przejęcia kontroli nad ukraińskimi magistralami gazowymi czy białoruskim właścicielem większości gazociągów tranzytowych – Białtransgazem) – patrz mapa 4;
- ograniczenie możliwości dostępu na rynki państw europejskich gazu z innych źródeł. Służyć ma temu gazociąg południowy (patrz wyżej) oraz starania wykorzystania realizowanego łącznika z Turcji do Grecji i Włoch (ma ona umożliwić dostawy gazu kaspijskiego i ew. bliskowschodniego, a tym samym służyć dywersyfikacji źródeł surowca na południu Europy) jako kolejnego szlaku transportu rosyjskiego gazu na te rynki. Uzyskując dostęp do tureckich gazociągów tranzytowych, Federacja Rosyjska mogłaby ograniczyć, a w skrajnym przypadku nawet zablokować eksport do Europy gazu z alternatywnych do rosyjskich źródeł. Zredukowałoby to konkurencję dla pozycji Rosji na europejskim rynku gazowym;
- silniejsze wejście w segment *downstream* (handlu detalicznego i dystrybucji) unijnego rynku ropy i gazu. Przykładami mogą być: zawarte pod koniec września 2006 r. porozumienie dające spółkom z udziałami Gazpromu (GWH i Centrex Europe Energy & Gas AG) możliwość sprzedaży gazu na austriackim rynku detalicznym, próby Gazpromu wejścia na detaliczny rynek Niemiec (w zamian za udziały dla koncernów niemieckich w złożu Jużnorusskoje), dążenie do przejęcia pakietu akcji brytyjskiej firmy Centrica;
- zawieranie strategicznych sojuszy z europejskimi koncernami energetycznymi (m.in. E.ON Ruhrgas lub MOL).

Mapa 4. Plany ekspansji Gazpromu

Realizacji rosyjskich projektów ekspansji w europejskim sektorze gazowym mógłby sprzyjać – formalny lub nieformalny – „sojusz gazowy” z Algierią, trzecim z kolei (po Rosji i Norwegii) eksporterem gazu do UE. Działania wskazujące na dążenie do osiągnięcia tego typu porozumienia widać od kilku miesięcy, ich przejawem było podpisanie w sierpniu br. memorandum zapowiadającego zacieśnienie współpracy pomiędzy rosyjskim Gazpromem a algierskim Sontrachem. Rosyjsko-algierskie partnerstwo umożliwiłoby kontrolę nad ponad 50% gazu już importowanego przez kraje Unii oraz skuteczniejsze przeciwdziałanie dostępowi innych producentów gazu (w szczególności na południu Europy). Formalizacja tego typu partnerstwa ograniczyłaby konkurencję na europejskim rynku gazu i mogła prowadzić do wzrostu cen surowca.

Wnioski

1. Rosyjska ekspansja gazowa w UE prowadzi do:

- wzrostu pozycji rosyjskiego gazu na rynkach poszczególnych państw członkowskich i w bilansie energetycznym Unii jako całości. W szczególności wiąże się z dominacją rosyjskiego surowca w części państw UE oraz z ograniczaniem konkurencji i swobody dostępu na te rynki. W krajach bałtyckich i Europie Środkowej prowadzi do wzmocnienia jednostronnego uzależnienia od rosyjskiego gazu i trwałego powiązania sektorów energetycznych tych krajów z Rosją. Na południu Europy może owocować ograniczeniem możliwości dywersyfikacji źródeł dostaw – przede wszystkim poprzez blokowanie dostępu gazu kaspijskiego na rynek unijny;

- zwiększenia wpływu Gazpromu na warunki sprzedaży (ceny gazu, kwestia reeksportu, zasady dystrybucji na rynkach państw członkowskich i in.) rosyjskiego gazu w Europie. W szczególności może to się wiązać z rozpowszechnieniem nietransparentnych form działania w sektorze energetycznym (poprzez wykorzystywanie w handlu gazem firm tradingowych o niejasnej strukturze własności i powiązaniach biznesowo-politycznych).

2. W interesie Unii Europejskiej jest rozwijanie partnerstwa z Rosją w sektorze gazowym na określonych warunkach, m.in. gwarantujących:

- przejrzyste zasady współpracy – określające funkcję firm tradingowych we wzajemnych relacjach gazowych rosyjsko-unijnych oraz ograniczające rolę na rynkach państw UE tych firm, których struktura właścicielska jest niejawna lub nieprzejrzysta;

- dostęp alternatywnych producentów gazu na europejski rynek i do europejskich sieci transportowych. W szczególności zabezpieczenie możliwości swobodnego tranzytu gazu z państw regionu kaspijskiego do UE: zarówno przez terytorium Rosji, jak i niezależnym od Rosji korytarzem tranzytowym przez Turcję;

- niedopuszczenie do stworzenia kartelu państw eksportujących gaz do Europy, czy innego mniej lub bardziej sformalizowanego porozumienia eksporterów mogącego mieć niekorzystny wpływ na wysokość cen surowca w UE; w szczególności zapobieżenie potencjalnemu rosyjsko-algierskiemu „sojuszowi gazowemu”.

Tabela 1. Najważniejsze inwestycje Gazpromu na obszarze WNP

Firma	Państwo	% akcji	Inni udziałowcy	Branża
ArmRosGazprom	Armenia	45	10% Itera, 45% Ministerstwo Energetyki Armenii	Transport gazu i elektryczności, dystrybucja gazu, operator sieci, budowa nowych szlaków, import i eksport gazu
Belgazprombank	Białoruś	34,99		Sektor bankowy
Brestgazoapparat	Białoruś	51		Sprzęt do eksploatacji złóż i przesyłu gazu
Centr-Kaspienftegaz	Kazachstan	50	J.V. z ŁUKoillem	Spółka zabiega o możliwość zagospodarowania złóża naft.-gaz. Centralna
KazRosGaz	Kazachstan	30	20% Rosnieft', 50% KazMunajGaz	Dostawy i tranzyt gazu rosyjskiego i kazachskiego; rozwój systemu transportu gazu w obu krajach
Moldovagaz	Moldawia	50% +1	35% moldawski departament prywatyzacji i zarządzania skarbem państwa, 14% Turaspolttransgaz z Naddniestrza	Kupno, transport i dystrybucja rosyjskiego gazu
Druzhovskiy zavod gazovoi apparatury	Ukraina	51		Sprzęt do eksploatacji złóż i przesyłu gazu
Institut Yuzhniigiprogaz	Ukraina	40		Instytut badawczy
RosUkrEnergo	Ukraina* Szwajcaria	50	50% GazpromBank, 50% Raiffeisen Investment A. G.	Posrednik w handlu gazem turkmeńskim, przede wszystkim dostarcza surowiec na Ukrainę, ale także do Polski
Gaztranzyt	Ukraina	37	37% Naftohaz Ukrainy, 18% tureckie Turusgas, 8% Transbalkan	Zajmuje się m.in. poszerzeniem przepustowości ukraińskiej magistrali tranzytowej biegnącej na Bałkany i do Turcji
Zarubiežnieftegaz (spółka-córka Gazpromu)	Uzbekistan	b.d.		Umowa o rozdziale produkcji (PSA) dot. wydobycia na złożu Szachpachty (ok. 500 mln t/rok), rozmowy na temat PSA na złożu w regionie Ustjurtskim

* firma zarejestrowana w Szwajcarii, ale działająca na terytorium Ukrainy

Tabela 2. Najważniejsze inwestycje Gazpromu na obszarze nowych państw członkowskich UE

Firma	Państwo	% akcji	Inni udziałowcy	Branża
Eesti Gaas	Estonia	37,02	33,06% E.ON Ruhrgas, 17% Fortum Oil&Gas, 9,75% Iтера	Handel i transport gazu
Stella-Vitae	Litwa	30		Handel gazem
Lietuvos dujos	Litwa	34	35% E.ON Ruhrgas, 34% rząd litewski	Dystrybucja gazu (monopolista)
Elektrownia kowieńska	Litwa	99		Produkcja energii elektrycznej
Latvijas Gaze	Łotwa	34	16% Iтера, 47,5% E.ON Ruhrgas	Przedsiębiorstwo zajmuje się handlem i transportem gazu
Europol Gaz	Polska	48		Transport gazu
Gas Trading	Polska	35		Handel gazem
Slovrusgaz	Słowacja	50		Handel i transport gazu
Tagdem	Słowacja	7,6		Handel gazem
Vemex	Czechy	min. 33*	33% ZMB, 33% austriacka firma Centrex	Sprzedaż gazu
Borsodchem	Węgry	25**		Petrochemia
DKG-EAST Co. Inc.	Węgry	38,1		Sprzęt do eksploatacji złóż i przesyłu gazu i ropy
General Banking and Trust Co. Ltd.	Węgry	25,5		Sektor bankowy
Panrusgas	Węgry	40		Handel i transport gazu
TVK	Węgry	13,5**		Petrochemia

* Kontrolowane przez ZMB GmbH, spółkę-córkę Gazexportu

** Inwestycje finansowe poprzez Milford Holdings Ltd. (Irlandia)

Tabela 3. Najważniejsze inwestycje Gazpromu na obszarze UE-15

Firma	Państwo	% akcji	Branża
GHW	Austria	50	Handel gazem
Gasum Oy	Finlandia	25	Dystrybucja gazu i transport
North Transgas Oy	Finlandia	50	Budowa gazociągów pod Bałtykiem
FRAGaz	Francja	50	Handel gazem
Prometheus Gaz	Grecja	50	Marketing i techniczna obsługa przedsiębiorstw gazowych
Peter-Gaz	Holandia	51	Handel gazem
Ditgaz	Niemcy	49	Handel gazem
Gerogas	Niemcy	51	Handel gazem, operacje giełdowe, partner – Ruhrgas
Verbundnetz Gas	Niemcy	5,3	Transport gazu i marketing
Wingas	Niemcy	35	Transport i magazynowanie gazu, m.in. pod koniec 2005 r. firma zawarła z czeską hutą szkła – Vetropack; umowę dot. bezpośrednich dostaw gazu do tego zakładu
Wintershall Erdgas Handelshaus	Niemcy	50	Do 2012 r. dystrybutor gazu dostarczanego przez Gazexport
Zarubezgas Erdgashandel	Niemcy	100	Handel gazem
Interconnector	Wielka Brytania	10	Operator gazociągu Bacton (UK) – Zeebrugge (Belgia)
Promgaz	Włochy	50	Handel gazem i marketing
Volta	Włochy	49	Handel i transport gazu

Tabela 4. Najważniejsze inwestycje Gazpromu na obszarze państw kandydujących do UE

Firma	Państwo	% akcji	Inni udziałowcy	Branża
Topenergy	Bulgaria	100		Dystrybucja i pośrednik w handlu gazem
Overgas Inc. AD	Bulgaria	50	50% Overgas Holding AD	Prywatna spółka dystrybucji i sprzedaży gazu (1000 km gazociągów, gazyfikacja kraju, w 2005 r. sprzedana ok. 1 mld m ³ gazu Bulgargazowi)
DEXIA Bulgaria EOOD	Bulgaria	25,5*		Pośrednik w handlu gazem
JugoRosGaz	Serbia	75		Handel i transport gazu, budowa południowej nitki gazociągu w Serbii (Dimitrovgrad-Niz – Pojate, który połączył w 2003 r. systemy Bułgarii i Serbii)
Progress Gas Trading	Jugosławia	50		Handel gazem
WIEE Romania	Rumunia	50*		Handel gazem
WIROM	Rumunia	25,5*	49% Distirgaz Sud	Dystrybucja i handel gazem, spółka joint-venture WIEE i Distirgaz Sud
Gamma Gazprom	Turcja	45		Handel gazem
Turusgas	Turcja	45	GAMMA 20% i Botas 35%	Firma stworzona do sprzedaży gazu z gazociągu Błękitny Potok

* Gazprom posiada udziały poprzez *joint ventures* Wintershall Erdgas Handelhaus Zug AG (WIEE), w którym udział Gazpromu wynosi 50%, zaś pozostała część należy do Wintershall

Tabela 5. Najważniejsze inwestycje Gazpromu na obszarze innych państw świata

Firma	Państwo	% akcji	Inni udziałowcy	Branża
Gazprom	Indie			Wspólnie z firmą GAIL prowadził badania badania w Zatoce Bengalskiej, ustalono położenie szybu poszukiwawczego, prowadzone są obecnie przygotowania do wiercenia.
Gazprom	Wietnam			Zakończono budowę pierwszego szybu poszukiwawczego na szelfie Wietnamu. Przeprowadzono badania złoże. Określono miejsca prowadzenia badań sejsmicznych.
Gazprom	Iran	30	Total – 40%, Petronas (Malezja) – 30%	Projekt zagospodarowania drugiego i trzeciego bloku złoże South Pars. Obecnie projekt znajduje się na etapie zwrotu inwestycji, zakończenie którego oczekiwane jest w drugiej połowie 2009 r.
Gazprom (UrdanetaGazprom-1 i UrdanetaGazprom-2)	Wenezuela			wygrany przetarg na badanie i eksploatację dwóch bloków gazowych Urumako-1 i 2, łączne zasoby szacowane na 100 mld m ³ .

Autor – Agata Łoskot-Strachota
Redakcja – Katarzyna Kazimierska
Opracowanie graficzne i skład – Wojciech Mańkowski

Druk i oprawa – OSW

OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH

ul. Koszykowa 6a, 00-564 Warszawa
tel.: +48 / 22 / 525 80 00; fax: +48 / 22 / 525 80 40
telefon rządowy: 662 87

ZAPRASZAMY NA NASZĄ STRONĘ

www.osw.waw.pl